proLékaře.cz | 19.11.2026

Štruktúra, manažment, edukácia a aktivity DIAMART Martin

Structure, management, education and activities of DIAMART Martin

Andrea Bukovská[1,2,3]
[1]Nemocničná lekáreň UN Martin
[2]Diabetologické edukačné centrum I. internej kliniky JLF UK a UN Martin
[3]Zväz diabetikov Slovenska – DIAMART Martin

Súhrn
DIAMART Martin je špecifická základná organizácia Zväzu diabetikov Slovenska, ktorá sídli v Martine. Svojimi aktivitami výrazne ovplyvňuje život diabetikov aj ich rodín. Jeho fungovanie stojí najmä na každodennej dobrovoľníckej práci. Je to náročná, nepretržitá činnosť, často vykonávaná na úkor osobného voľna, no práve vďaka nej má DIAMART dlhodobý a viditeľný dopad na komunitu aj spoločnosť.

Kľúčové slová: diabetik – DIAMART – edukácia

Summary
DIAMART Martin is a specific basic organization of the Association of Diabetic Patients of Slovakia, which is located in Martin. Its activities significantly affect the lives of diabetic patients and their families. Its functioning is mainly based on daily volunteer work. It is a demanding, continuous activity, often carried out at the expense of personal time off, but thanks to it, DIAMART has a long-term and visible impact on the community and society.

Key words: diabetic patients – DIAMART – diabetes education

✉ **PhDr. Andrea Bukovská, MHA, MPH** | andrea.bukovska@unm.sk l www.unm.sk
Doručené do redakcie | Received 13. 4. 2026

Úvod

Zväz diabetikov Slovenska vznikol v Martine v súlade so zákonom o združovaní občanov 19. septembra 1990 ako Klub združenia rodičov a priateľov diabetických detí. Od svojich začiatkov funguje ako dobrovoľné občianske združenie. Všetky aktivity ústredia a základných organizácií závisia len na dobrovoľnej a bezplatnej práci funkcionárov a ochote sponzorov. Táto skutočnosť túto na čas a financie náročnú prácu značne sťažuje, nakoľko je možné vykonávať ju až po pracovnom čase v občianskych zamestnaniach.

DIAMART Martin

DIAMART je základná organizácia Zväzu diabetikov Slovenska v Martine, ktorá vznikla 17. januára 1995 transformáciou Klubu združenia rodičov a priateľov diabetických detí Zväzu diabetikov Slovenska na základnú organizáciu. Združuje deti, mladistvých a dospelých diabetikov, rodinných príslušníkov diabetikov a zdravotníckych pracovníkov nielen z Martina, Vrútok, Turčianskych Teplíc, Turian, ale aj z iných miest Slovenska a Česka. Vďaka prepracovanému systému individuálnej, kolektívnej, cielenej a špeciálnej edukácie a výchovy k zdraviu, rozsiahlym aktivitám v mnohých oblastiach a spôsobu realizácie úloh, ktoré majú dopad na celé Slovensko, sa stal špecifickou organizáciou.

Poslaním organizácie DIAMART je chrániť práva a záujmy diabetikov ako občanov, pacientov, spotrebiteľov, informovať o právach a povinnostiach diabetikov, edukovať diabetikov, rodinných príslušníkov diabetikov, rizikové skupiny, širokú verejnosť, poskytovať sociálne poradenstvo, realizovať výchovu k zdraviu a vydávať edukačné materiály. Toto poslanie vy-

proLékaře.cz | 19.11.2026

konáva s dôrazom na osvojenie si podmienok života diabetika, ktoré priamo závisia od správneho podávania inzulínu, injekčných alebo perorálnych antidiabetík, dodržiavania diabetickej diéty s prihliadnutím na množstvo bielkovín, cukrov, tukov, minerálov, vlákniny, vody, výmenných jednotiek, glykemický index, kalorickú hodnotu, zdravý tanier, regulovania pohybu, pravidelného absolvovania nielen individuálnej, kolektívnej, cielenej a špeciálnej edukácie a reedukácie, ale aj výchovy k zdraviu a sociálneho poradenstva, vykonávania a správnej interpretácie výsledkov selfmonitoringu a overovaní si teoretických vedomostí v reálnej praxi. V spolupráci s Mestským úradom Martin a ďalšími subjektami sa podľa potreby zapája do organizovania podujatí s cieľom informovať širokú verejnosť o ochorení diabetes mellitus a organizácii DIAMART.

DIAMART riadi **predseda**, ktorý manažuje všetky aktivity, vykonáva individuálnu, kolektívnu, cielenú a špeciálnu edukáciu, sociálne poradenstvo a výchovu k zdraviu v teréne a v diabetologickom edukačnom centre otvorenom 1. júna 2004 pri 1. internej klinike JLF UK a UNM, vedie edukačno-členské schôdze, kontaktuje sa s výborom, členmi, ústredím Zväzu diabetikov Slovenska, zdravotníckymi pracovníkmi, orgánmi štátnej správy a miestnej samosprávy, poisťovňami, úradmi, sponzormi, firmami, médiami, domácimi a zahraničnými organizáciami a v čase existencie malého závodu vykonával bezplatnú funkciu riaditeľa malého závodu DIAMART. Vykonáva aj kompletnú administratívu s dôrazom na dodržiavanie platných zákonov, vyhlášok, nariadení a interných predpisov, predsedá redakčnej rade časopisu DIAMART-Spravodaj, ktorý informuje o aktivitách organizácie DIAMART a v súvislosti s medzinárodnými aktivitami vykonával funkciu kontaktnej osoby pre International Diabetes Federation v Bruseli. Podľa potreby realizuje aj ďalšie úlohy.

Predseda zvoláva zasadnutie **výboru DIAMART**, ktorý sa schádza podľa potreby. Tvorí ho predseda, podpredseda, hospodár, dvaja členovia a kontrolór. Výbor pripravuje edukačno-členské schôdze a edukačné akcie. Okrem toho členovia vykonávajú individuálnu a cielenú edukáciu, kontaktujú sa so zdravotníckymi pracovníkmi, orgánmi miestnej samosprávy, poisťovňami, úradmi, zahraničnými organizáciami, sponzormi a vybranými médiami. Realizujú športový, kultúrny, potravinový a sociálny program.

Piati členovia organizácie DIAMART boli zaradení do realizačnej skupiny **C 1.3. Vzdelávanie školiteľov v problematike diabetes mellitus** v rámci historicky prvého Národného diabetologického programu Slovenskej republiky. Vzhľadom k praktickej potrebe sprofesionalizovať edukáciu bolo na základe zmluvy medzi Zväzom diabetikov Slovenska a Vysokou školou zdravotníctva a sociálnej práce sv. Alžbety v školskom roku 2008/2009 spustené vo svete ojedinelé štúdium sociálnej práce so zameraním na edukátorov pacientov s ochorením diabetes mellitus, kde sa hlavne školitelia pripravili na prácu profesionálnych edukátorov najskôr v bakalárskom a neskôr v magisterskom študijnom programe, aby sa mohli profesionálne zapojiť do systému edukácie a sociálneho poradenstva priamo v ambulanciách, nemocniciach, edukačných a poradenských centrách.

Členská základňa organizácie DIAMART je tvorená pacientmi s diabetom všetkých vekových skupín a typov. Už v roku 1995 bolo prijaté rozhodnutie označovať všetkých členov, a to aj nediabetikov ako diabetikov, rodinných príslušníkov diabetikov ako diabetikov typu 3 a zdravotníkov ako diabetikov typu 4. Táto skutočnosť bola v minulosti ocenená nielen diabetikmi, ale aj vtedajším prezidentom International Diabetes Federation profesorom Jakom Jervelom z Nórska. V súčasnosti má DIAMART 134 riadnych členov, z ktorých 3 sú čestnými členmi Zväzu diabetikov Slovenska.

Vzhľadom k tomu, že teóriu získanú na **edukačno-členských schôdzach** je potrebné overiť si v praxi, pripravuje DIAMART pravidelné edukačné akcie športového a kultúrneho charakteru. Na týchto akciách sa mnohé neriešiteľné situácie vyriešia a predtým nepoložené otázky sa položia a zodpovedajú. Pretože prítomnosť diabetes mellitus spôsobuje zásah nielen do života diabetika, ale aj do okolia, v ktorom žije, sú všetky edukačno-členské schôdze a edukačné akcie otvorené pre rodinných príslušníkov diabetikov, priateľov diabetikov, zdravotníckych pracovníkov, učiteľov, ale aj verejnosť a sympatizantov organizácie DIAMART. Táto skutočnosť, hoci ide taktiež o koncepčne, materiálne a finančne náročné aktivity, výrazne zlepšila vzájomnú komunikáciu nielen medzi diabetikmi a rodinami diabetikov, ale aj medzi diabetikmi a zdravotníckymi pracovníkmi. Ako ďalší, ale možno najdôležitejší fenomén týchto aktivít je to, že sa takmer všetkým diabetikom podarilo prirodzeným spôsobom pochopiť význam a potrebu dodržiavania mnohých príkazov, zákazov, obmedzení a nutností, ktoré každodenný život s diabetes mellitus aj napriek personalizovanej medicíne založenej na dôkazoch a novým technológiám prináša.

Od roku 1995 DIAMART vydáva občasník **DIAMART-Spravodaj**, ktorý je registrovaný na Ministerstve kultúry Slovenskej republiky a v International Diabetes Federation v Bruseli. Člen organizácie DIAMART od roku 2005 vydáva a ďalší sa podieľajú na tvorbe medzinárodného časopisu pre diabetikov **DIAstyl**. V rokoch 2008–2009 predseda organizácie DIAMART tvoril aj celoslovenskú prílohu DIAstyl SK. Pandémia COVID-19 si

proLékaře.cz | 19.11.2026

okrem on-line edukácie vyžiadala aj ďalšie metódy, a preto je od roku 2022 pre všetkých členov organizácie DIAMART zabezpečované celoročné **predplatné časopisov Diabetik a DIAstyl**. Ide o finančne náročnú iniciatívu, ale podarilo sa v plnej miere a pre všetkých členov organizácie DIAMART zabezpečiť nielen kontinuálnu a vhodnú edukáciu, ale aj darček od organizácie DIAMART priamo do poštovej schránky.

Po obhájení predloženého projektu DIAMART v rokoch 2000–2003 zamestnával svojich dovtedy nezamestnaných členov na verejnoprospešné pracovné miesta na dobu určitú, ktoré finančne pokrýval Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny, a vzhľadom k tomu sa vo vzťahu k poisťovniam a úradom stal **malým závodom DIAMART** so všetkými povinnosťami závodu. Zmena zákonov však v súčasnosti neumožňuje realizovať tento model.

História DIAMART je história edukácie. **Edukačné stretnutia** ako edukačno-členské schôdze v rámci **Edukačno-motivačného programu pre diabetikov** sú organizované s výnimkou letných prázdnin každý mesiac. Od roku 1994 do konca roku 2025 bolo zrealizovaných spolu 262 kolektívnych a hromadných edukácií, na ktorých bolo edukovaných spolu viac ako 18 600 osôb. Štandardný edukačný program a cielená obsahová náplň zabezpečujú cielenú edukáciu diabetikov, rodinných príslušníkov a verejnosti. Štruktúra edukačného stretnutia DIAMART sa vyvíjala postupne a dnes má ucelenú štruktúru. **Opakovanie** (od roku 2000) s kontrolou vedomostí a zhrnutím dôležitých informácií, **odborná prednáška** (od roku 1994), **praktický rozbor** (od roku 1996) zameraný na riešenie konkrétnych výsledkov zistených selfmonitoringom alebo modelových situácií, ktoré by mohli vzniknúť v domácom prostredí, **diétne maximum** (od roku 1998) s poznávaním potravín, počítaním výmenných jednotiek a plánovaním stravy, **zahraničné okienko** (od roku 1995 do roku 2002), ktoré informovalo o živote diabetikov v zahraničí, **z tlače** (od roku 2002) s monitoringom informácií a správnym vysvetlením uvedených skutočností, **diskusia** (od roku 1994) ako pomoc pri riešení konkrétnych problémov, situácií, nejasností a **členská schôdza** (od roku 1994) s aktuálnymi informáciami o situácii v organizácii DIAMART a vo Zväze diabetikov Slovenska.

Edukácia je kontinuálny proces. DIAMART využíva všetky formy edukácie, ale najmä **kolektívnu edukáciu** na edukačno-členských schôdzach a pri rekondičných pobytoch diabetikov organizovaných Zväzom diabetikov Slovenska a **individuálnu edukáciu** v diabetologickom edukačnom centre a v teréne. K niektorým diabetikom je na základe rozhodnutia lekára ešte počas hospitalizácie prizývaný edukátor, ktorý vykonáva individuálnu edukáciu diabetika alebo rodinných príslušníkov. Tento systém sa osvedčil, nakoľko kontakt diabetika a jeho rodiny s organizáciou DIAMART začína už v nemocnici a ešte počas hospitalizácie sa odstránia aspoň niektoré bariéry a strach z toho, čo bude po návrate do domáceho prostredia. Veľmi často je táto edukácia zameraná na poznávanie potravín, tvorbu jedálneho lístka, plánovanie stravy, počítanie výmenných jednotiek priamo v obchode a teoretické riešenie možných konkrétnych situácií a mýtov. Od pandémie COVID-19 je edukácia realizovaná aj prostredníctvom moderných telekomunikačných technológií. **Kolektívna edukácia** je okrem klasických prípadov vzhľadom k dobrej spolupráci na požiadanie realizovaná aj pre verejnosť, v základných, stredných a vysokých školách, pre žiakov základných škôl, učiteľov alebo študentov najmä v odboroch kuchár, čašník, cukrár, učiteľ a vychovávateľ. DIAMART aktívne spolupracuje pri **ročníkových, bakalárskych, magisterských a doktorandských prácach** študentov ošetrovateľstva, sociálnej práce, učiteľstva a verejného zdravotníctva zo Slovenska a Česka.

Počítačová gramotnosť je pre členov organizácie DIAMART veľmi dôležitá nielen v súvislosti s novými technológiami v diabetológii, ale aj výstavbou novej Univerzitnej nemocnice sv. Martina. Preto DIAMART už v roku 2024 spustil projekt **Technológie v DIAMART-e**, počas ktorého sa v Turčianskej knižnici v Martine uskutočnili 4 týždňové kurzy práce s PC a internetom. Po získaní podrobnejších informácií sa preto členovia zapojili do projektu Ministerstva investícií, regionálneho rozvoja a inovácií SR ako investícia č. 7 Komponentu 17 (Digitálne Slovensko) realizovaného z Plánu obnovy a odolnosti SR. Projekt s názvom „Zlepšovanie digitálnych zručností seniorov a distribúcia senior tabletov" mal v pláne od 27. júna 2024 do 30. júna 2026 vyškoliť až 105 440 obyvateľov Slovenska. Na verejnosti je projekt známy aj ako **Digitálni seniori.** Zúčastniť sa ho mohli seniori od 65 rokov veku alebo zdravotne znevýhodnení od 18 rokov veku. Z organizácie DIAMART sa do projektu zapojilo 25 seniorov, ktorí po on-line prihlásení, doručení prihlasovacieho kódu cez SMS a zaradení do skupiny absolvovali školenia v rozsahu 15 hodím, čiže 5 týždňov po 3 hodiny. Školenia prebiehali v príjemnom prostredí v skupinách po 10 účastníkoch. Lektori kládli dôraz na konkrétne potreby účastníkov tak, aby všetci správne pochopili všetko potrebné. Veľmi dobré bolo, že počas celého školenia účastníci pracovali so svojim tabletom, ktorý si po ukončení školenia a absolvovaní záverečných testov odniesli domov. Postupne sa naučili ako pracovať s digitálnym zariadením, ako vyhľadávať informácie, ako komunikovať on-line, ale poučili sa aj o informačnej bezpečnosti a vyskúšali

proLékaře.cz | 19.11.2026

si komunikáciu s umelou inteligenciou. Po každom školení dostali farebné školiace materiály spracované Centrom celoživotného vzdelávania a podpory projektov Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. Po úspešnom ukončení školenia všetci vyškolení absolventi dostali k tabletu Lenovo ochranné tvrdené sklo na displej, ochranný obal a dátový balík Orange na 1 rok zdarma na rozvoj získaných zručností a zvýšenie motivácie využívania elektronických služieb a e-learningových školení. Vzdelávacie školenia zvýšili digitálne zručnosti a povedomie o dôležitosti digitalizácie. Členovia DIAMART sa v roku 2026 preto zapojili do pokračujúceho on-line projektu **ŤukApp**, ktorého cieľom je zdokonalenie praktických zručností v oblasti digitálnych technológií.

Súčasťou edukácie organizácie DIAMART je edukačný materiál, edukačný materiál DIAMART, edukačné listy, informačné listy DEC, Pacientské karty, časopisy Diabetik, DIAMART-Spravodaj, DiaSpektrum, DIAstyl, knižnica DIAMART-Info so 498 publikáciami na základe zmluvy s Turčianskou knižnicou v Martine uložená a doplňaná o nové publikácie priamo v priestoroch knižnice, edukačné akcie, účasť na dňoch diabetikov, festivale diabetu, výstave potravín pre diabetikov, kronika a fotodokumentácia DIAMART a výstavka zdravotníckych pomôcok a liekov v diabetologickom edukačnom centre.

Záver

Vplyv organizácie DIAMART na život diabetikov, rodín diabetikov, ale aj spoločnosti nevzniká sám od seba. Je výsledkom každodennej dobrovoľníckej práce, ktorá si vyžaduje veľa času, energie, rozmýšľania a osobných obetí na to, aby DIAMART pomáhal tým, ktorí to potrebujú.